

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนที่มีคุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมให้คนไทยเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและสามารถจัดการองค์ความรู้ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่นและองค์ความรู้สมัยใหม่เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม นอกจากนี้ยังมียุทธศาสตร์การสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศโดยมุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนด้วยการส่งเสริมการรวมตัว ร่วมคิด ร่วมทำในรูปแบบที่หลากหลายและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องตามความพร้อมของชุมชนเกิดการสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชนที่เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียง นำภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นมาใช้สร้างสรรค์คุณค่าของสินค้าและบริการ พร้อมทั้งสร้างระบบบำเพาะวิสาหกิจชุมชนควบคู่กับการพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเกื้อกูล

ในปัจจุบันลักษณะการใช้ชีวิตของสังคมเมืองและชนบทได้เปลี่ยนไป ทำให้ประชาชนมีค่าใช้จ่ายในการครองชีพที่สูงขึ้น จึงได้มีการรวมกลุ่มกันในการผลิตสินค้าในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเพิ่มรายได้ของสมาชิกในกลุ่ม จากการขายเฉพาะในพื้นที่ที่เริ่มขยายออกนอกพื้นที่เพื่อให้มีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้น ผลผลิตจากวิสาหกิจชุมชนของชาวบ้านในพื้นที่ต่าง ๆ ได้มีการพัฒนากระบวนการในการผลิตและพัฒนาตัวผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น จากการส่งเสริมของรัฐบาล ทั้งนี้หากมีการพัฒนาสินค้าและกระบวนการบริหารจัดการที่ดี และได้รับการรับรองมาตรฐานอย่างเป็นทางการ หรือจากหน่วยงานเอกชนแล้ว สินค้าวิสาหกิจชุมชนก็จะได้รับการยอมรับมากขึ้น นอกจากนี้การที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านเหมือนแก้วได้รวมกลุ่มกันทำการผลิตลำไยสีทองอบแห้ง หมู่ 5 จังหวัดลำพูน ได้ร่วมตัวจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนลำไยอบแห้งสีทองขึ้นในปี 2549 ซึ่งยังขาดแคลนผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านการบริหารจัดการ ส่งผลทำให้ชุมชนไม่ทราบขั้นตอนวิธีการในการจัดการที่เหมาะสม

ทางผู้วิจัยเห็นว่าการพัฒนาสินค้าวิสาหกิจชุมชน จะสามารถช่วยจัด หรือช่วยลดทอนปัญหาความยากจนในชุมชนได้ ด้วยการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนมีอยู่ให้เข้าสู่เกณฑ์

มาตรฐานที่สูงขึ้น รวมทั้งช่วยให้เกิดการพัฒนาศรีอขายของชุมชนในการบริหารจัดการจนเกิดการช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม มีการบริหารสมาชิกกันเองภายในกลุ่มสมาชิก อย่างมีหลักการด้วยการนำแนวคิดทางการบริหารธุรกิจมาประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้มีการจัดการที่เป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยนำความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์งานมาแยกแยะให้เห็นถึงขั้นตอน วิธีการในการดำเนินงานภายในกลุ่มสมาชิก การจัดโครงสร้างแสดงความสัมพันธ์ของกลุ่ม และการไหลของงานที่ควรจะเป็น เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว และมีต้นทุนโดยรวมที่ต่ำลง

ผลที่ได้จากการวิจัยนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบในการบริหารจัดการ การจัดโครงสร้างของกลุ่ม และแสดงให้เห็นถึงการไหลของงานที่มีขั้นตอนที่ควรจะเป็น ทำให้ชุมชนมีรายได้ที่สูงขึ้นจากการผลิตผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนที่ต่ำลง

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการบริหารจัดการของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 จังหวัดลำพูน ในการผลิตลำไยสีทองอบแห้ง ให้มีการจัดการอย่างเป็นระบบ
2. เพื่อวิเคราะห์งานในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 จังหวัดลำพูน ให้มีความยั่งยืนในการบริหารงาน
3. เพื่อลดต้นทุนโดยรวมในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 จังหวัดลำพูน ในการผลิตลำไยสีทองอบแห้ง ให้เกิดขั้นตอนการไหลของงานที่รวดเร็ว

ขอบเขตของโครงการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะลำไยสีทองอบแห้ง ในเรื่องของการบริหารจัดการ การวิเคราะห์งาน และการจัดโครงสร้างของกลุ่มสมาชิก
2. ขอบเขตพื้นที่วิจัย กลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก ต.มะเขือแจ้ หมู่ 5 จังหวัดลำพูน
3. ขอบเขตของช่วงเวลาที่ยวิจัย ธันวาคม 2550 ถึง พฤศจิกายน 2551
4. ขอบเขตของประชากรผู้เกี่ยวข้องในการวิจัย สมาชิกกลุ่มเกษตรกรบ้านเหมืองกวัก ต.มะเขือแจ้ หมู่ 5 จังหวัดลำพูน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านความรู้ จะได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดโครงสร้างในการดำเนินงานของกลุ่มได้อย่างชัดเจนและเป็นระบบ
2. ด้านการพัฒนา สามารถพัฒนาการออกแบบงานและการไหลของงานที่ชัดเจนอย่างยั่งยืน เหมาะสมกับชุมชน เกิดการพัฒนาการเรียนรู้ทั้งสมาชิกกลุ่มแม่บ้านผู้ร่วมโครงการ ทีมวิจัยองค์กรผู้สนับสนุนการดำเนินงาน และสาธารณชนที่สนใจ
3. ด้านการบริหารจัดการ จะได้รูปแบบที่ช่วยให้กลุ่ม มีต้นทุนในการดำเนินงานที่ลดลงจากการลดขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยอาศัยแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สามารถนำไปเผยแพร่และสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนได้

สภาพพื้นที่วิจัย

จังหวัดลำพูน เดิมชื่อเมืองหริภุญไชย เป็นเมืองโบราณ มีอายุประมาณ 1,342 ปี ตามพงศาวดารโยนกเล่าสืบต่อกันถึงการสร้างเมืองหริภุญไชยว่า อาญาสุเทพเป็นผู้เกณฑ์พวกเมืองนครหรือชนเชื้อชาติมอญมาสร้างเมืองขึ้น ในพื้นที่ระหว่างแม่น้ำสองสายคือ แม่น้ำกกและแม่น้ำปิง เมื่อมาสร้างเสร็จได้ส่งทูตไปเชิญราชธิดาภักษัตริย์เมืองละโว้พระนาม "จามเทวี" มาเป็นปฐมกษัตริย์ปกครองเมืองหริภุญไชยสืบราชวงศ์กษัตริย์ต่อมาหลายพระองค์จนกระทั่งถึงสมัยพระยาธิบยาจึงได้เสียการปกครองให้แก่พม่ารามหาราช ผู้รวบรวมแคว้นทางเหนือเข้าเป็นอาณาจักรล้านนาเมืองลำพูน ถึงแม้ว่าจะตกอยู่ภายใต้การปกครองของอาณาจักรล้านนาแต่ก็ได้เป็นผู้ถ่ายทอดมรดกทางศิลปะและวัฒนธรรมให้แก่ผู้ที่เข้ามาปกครอง ดังปรากฏหลักฐานทั่วไปในเวียงกุมกาม เชียงใหม่และเชียงราย เมืองลำพูนจึงยังคงความสำคัญในทางศิลปะและวัฒนธรรมของอาณาจักรล้านนา จนกระทั่งสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เมืองลำพูนจึงได้เข้ามาอยู่ในราชอาณาจักรไทย มีผู้ครองนครสืบต่อกันมาจนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เมื่อเจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย คือ พลตรีเจ้าจักรคำ ขจรศักดิ์ ถึงแก่พิราลัย เมืองลำพูนจึงเปลี่ยนเป็นจังหวัด มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปกครองสืบมาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน (ศุภานันท์ โพทะยะ, 29 มิถุนายน 2546)

ที่ตั้ง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร ตามทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 11 (สายเอเชีย) เป็นระยะทาง 689 กิโลเมตร ตามทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน เป็นระยะทาง 724 กิโลเมตร และตามทางรถไฟ 729 กิโลเมตร ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 18 องศาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศาตะวันออก อยู่ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน อยู่ห่างจากจังหวัดเชียงใหม่เพียง 22 ก.ม. เป็นพื้นที่ ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นศูนย์กลาง

ความเจริญของภาคเหนือตอนบน และอนุภูมิภาค ลุ่มน้ำโขง หรือพื้นที่สี่เหลี่ยมเศรษฐกิจร่วมกับ จังหวัดเชียงใหม่

ขนาด จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีขนาดเล็กที่สุดของภาคเหนือมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 4,505.882 ตร.กม. หรือประมาณ 2,815,675 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 4.85 ของพื้นที่ ภาคเหนือตอนบน บริเวณที่กว้างที่สุดประมาณ 43 กม. และยาวจากเหนือจดใต้ 136 กม.

ตารางที่ 1.1 แสดงที่ตั้งและขนาดพื้นที่ของจังหวัดลำพูน จำแนกเป็นรายอำเภอ/กิ่งอำเภอ

ส่วนราชการ	ขนาด ตร. กม.	ร้อยละ	ระยะทางห่างจาก จังหวัด
จังหวัดลำพูน	4,505.882	-	-
- อำเภอเมืองลำพูน	473.825	10.78	2
- อำเภอป่าซาง	299.950	6.52	11
- อำเภอบ้านโฮ่ง	596.901	13.31	36
- อำเภอแม่ทา	762.63	16.68	25
- อำเภอลี้	1,701.99	37.96	105
- อำเภอทุ่งหัวช้าง	486.129	10.79	105
- อำเภอบ้านธิ	129.024	2.72	26
- กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง	49.433	1.24	45

อาณาเขต ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอสารภี อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ทิศใต้ ติดต่อกับ อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง และ อำเภอสามเงา จังหวัดตาก ทิศตะวันออก ติดต่อกับ อำเภอห้างฉัตร อำเภอสบปราบ อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง ทิศตะวันตก ติดต่อกับ อำเภอฮอด อำเภอจอมทอง อำเภอหางดง อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่

ลักษณะภูมิอากาศ จังหวัดลำพูนตั้งอยู่ในภาคเหนือ ซึ่งตามตำแหน่งที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนที่ค่อนข้างไปทางเขตอากาศอบอุ่น ในฤดูหนาวจึงมีอากาศเย็นค่อนข้างหนาว แต่เนื่องจากอยู่ลึกเข้าไปในแผ่นดินห่างไกลจากทะเล จึงมีฤดูแล้งที่ยาวนานและอากาศจะร้อนถึงร้อนจัดในฤดูร้อน จังหวัดลำพูนมีสภาพภูมิอากาศแตกต่างกันอย่างเด่นชัด 3 ช่วงฤดู คือช่วงเดือนมีนาคมกับเมษายนมีอากาศร้อน ช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม จะมีฝนตกชุกเป็นฤดูฝนและช่วงเดือนพฤศจิกายนถึง เดือนกุมภาพันธ์

มีอากาศหนาวเย็นเป็นฤดูหนาวซึ่งฤดูหนาวและฤดูร้อนนั้น เป็นช่วงฤดูแล้ง ที่มีระยะเวลาติดต่อกัน ประมาณ 6 เดือน ในช่วงฤดูฝนอีก 6 เดือน นั้น อากาศจะไม่ร้อนเท่ากับ ในฤดูร้อน และไม่หนาวเย็นเท่าฤดูหนาวคือมีอุณหภูมิปานกลางอยู่ระหว่างสองฤดู (สถานีอุตุนิยมวิทยาจังหวัดลำพูน, 2545, ระบบออนไลน์)

ลักษณะภูมิประเทศ จังหวัดลำพูนมีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบหุบเขาและพื้นที่ภูเขา ที่ราบอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของจังหวัดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของที่ราบเชิงใหม่-ลำพูน หรือที่ราบลุ่มแม่น้ำปิง แม่น้ำกว๊ม แม่น้ำลี้ และแม่น้ำแม่ทา เป็นที่ตั้งของอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซางและตอนเหนือของอำเภอบ้านโฮ่ง มีความสูงเฉลี่ย 200-400 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง ตัวเมืองลำพูน มีระดับความสูง 290.29 ม.จากระดับน้ำทะเลปานกลาง พื้นที่ค่อยลาดสูงขึ้นในตอนกลางทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ และตะวันตกเฉียงใต้ ตั้งแต่อำเภอแม่ทา ตอนใต้ของอำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอทุ่งหัวช้าง และอำเภอลี้ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบสูงและภูเขาสูง มีระดับความสูงระหว่าง 400 - 800 เมตร ขึ้นไป ระดับความสูงจะลดลง เมื่อเข้าเขตที่ราบในอำเภอลี้ ที่ระดับความสูงประมาณ 400 - 800 เมตรแล้วค่อยๆยกตัวสูงขึ้นมาทางทิศใต้ ซึ่งเป็นเขตชายแดนติดต่อกับจังหวัดลำปาง และจังหวัดตาก ที่ระดับความสูง 600-1,000 เมตร

กรมแผนที่ดินได้แบ่งลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดลำพูนออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1) พื้นที่ราบเรียบและค่อนข้างราบเรียบ มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 12 ของพื้นที่ทั้งหมด มีลักษณะพื้นที่ราบเรียบหรือค่อนข้างราบเรียบมีความลาดเอียงส่วนใหญ่อยู่ระหว่างร้อยละ 0-2 เป็นบริเวณกว้าง ทางตอนเหนือของจังหวัดลำพูนทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำปิง และบริเวณสองฟากฝั่งแม่น้ำกว๊ม ตั้งแต่ทางตอนใต้ของบ้านสบทา ตำบลปากบ่อง อำเภอป่าซาง บางแห่งพบที่ราบแคบๆ ระหว่างเขาซึ่งเกิดตามสองฟากของลำน้ำสายต่างๆ เช่น แม่น้ำลี้ และแม่น้ำแม่ทา เป็นต้น แต่มีพื้นที่ไม่มากนัก โดยปกติแล้วน้ำจากแม่น้ำไม่ค่อยท่วมถึง ส่วนบริเวณที่ราบเรียบเกิดอยู่ต่ำสุดใกล้กับลำน้ำในปัจจุบัน โดยเฉพาะพื้นที่บริเวณใกล้กับแม่น้ำปิง และช่วงระหว่างแม่น้ำปิงกับแม่น้ำกว๊ม ในฤดูน้ำหลากจะถูกน้ำบ่าท่วม เป็นประจำทุกปี ส่วนตามริมฝั่งแม่น้ำปิงนั้น ขณะที่น้ำบ่าท่วม ตะกอนขนาดใหญ่ก็จะตกจมอยู่ริมฝั่งน้ำ ทำให้มีลักษณะเป็นคันดินธรรมชาติแถบๆ ขนานไปกับลำน้ำ มีพื้นที่สูงกว่าที่ราบต่ำ ห่างฝั่งออกไปเล็กน้อย ซึ่งใช้เป็นที่ตั้งบ้านเรือนของราษฎรที่อาศัยอยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำปิง

2) พื้นที่ลูกคลื่นลอนลาดและลูกคลื่นลอนชัน มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 24 ของพื้นที่ทั้งหมด มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ประมาณ 350-600 เมตร มีสภาพพื้นที่เป็นที่ลอนคลื่นสูงๆ ต่ำๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางธรณี หรือภูมิอากาศ ทำให้ทางน้ำไหล กัดเซาะลึกกลงไปในแนวตั้งทั้ง

บริเวณที่เป็นดินตะกอน บริเวณเหล่านี้ ในปัจจุบันจะมีลำห้วยและทางน้ำไหลผ่านกัดเซาะอยู่โดยทั่วไป

3) บริเวณเนินเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อน เป็นลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งประกอบเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของจังหวัดลำพูน มีพื้นที่ประมาณร้อยละ 64 ของพื้นที่ทั้งหมด สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นเนินเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อน ต่อเนื่องกันไป จากทิศตะวันออก ซึ่งติดต่อกับเขตจังหวัดลำปาง เป็นแนวลงมาถึงทางทิศใต้ของอำเภอฝาง ติดต่อกับจังหวัดตาก แล้วเลาะลำน้ำแม่ปิงขึ้นไปทางทิศเหนือ จนจดเขตจังหวัดเชียงใหม่ทางทิศตะวันตก ส่วนใหญ่ของพื้นที่มีความลาดเอียงมากกว่าร้อยละ 16 ขึ้นไป มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 6001,000 เมตร บริเวณเนินเขาและภูเขาสูงสลับซับซ้อนของจังหวัดลำพูนนี้ มีลำห้วยและทางน้ำเล็กๆ อยู่มากมาย แต่ส่วนใหญ่มีน้ำไหลเฉพาะฤดูฝนเท่านั้น

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรดิน ลักษณะดินในจังหวัดลำพูน เป็นดินภูเขา เนื่องจากภูมิประเทศเป็นภูเขา ภายในหุบเขามีที่ราบเล็กๆ ประกอบด้วยที่ราบลุ่มแม่น้ำ และที่ราบขั้นบันไดระดับต่างๆ ที่ราบเหล่านี้เกิดจากการทับถมของตะกอนที่แม่น้ำพามา ในที่ราบลุ่มมักเป็นดินเหนียว ส่วนที่ราบขั้นบันไดมักเป็นดินร่วนหรือดินทราย

ดินในจังหวัดลำพูนแบ่งได้เป็น 4 กลุ่ม คือ

- 1) กลุ่มดินนาครอบคลุมพื้นที่ 10% ของจังหวัด ในเขตอำเภอเมืองและบริเวณที่ติดกับลำน้ำปิง
- 2) กลุ่มดินดิน ครอบคลุมพื้นที่ 25% ของจังหวัด บริเวณอำเภอเมือง อำเภอป่าซางและตอนกลางของจังหวัด บางส่วนของอำเภอบ้านโฮ่งและอำเภอฝาง
- 3) กลุ่มดินไร่ ครอบคลุมพื้นที่ 30% ของจังหวัด บริเวณอำเภอฝางและบางส่วนของอำเภอบ้านโฮ่ง อำเภอทุ่งหัวช้าง อำเภอเมืองและอำเภอแม่ทา
- 4) กลุ่มดินภูเขา ครอบคลุมพื้นที่ 35% ของจังหวัด ในทุกอำเภอ ยกเว้น กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง ลักษณะดินโดยทั่วไปมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในเกณฑ์ปานกลางถึงค่อนข้างดี

การใช้ที่ดิน

- 1) การใช้ที่ดินในจังหวัดลำพูน สามารถจำแนกออกได้ดังนี้ พื้นที่ป่าไม้ ประมาณ 1,703,429 ไร่ หรือ 2,725.49 ตร.กม. คิดเป็นร้อยละ 60.49 ของพื้นที่จังหวัด (สำนักงานป่าไม้จังหวัดลำพูน, 2544, ระบบออนไลน์) และพื้นที่เกษตรกรรม ประมาณ 641,889 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 22.79 ของพื้นที่จังหวัด (สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2545, ระบบออนไลน์) พื้นที่อื่นๆ ซึ่งเป็นพื้นที่น้ำ ชุมชน

ที่อยู่อาศัย นิคมอุตสาหกรรม สิ่งสาธารณูปโภค พื้นที่เหมืองแร่และอื่นๆประมาณ 470,357ไร่ คิดเป็นร้อยละ16.70 ของพื้นที่จังหวัด

2) การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งของชุมชนเมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองลำพูนและเทศบาลตำบลต่างๆ อีก 12 แห่ง ประมาณ 133.74 ตารางกิโลเมตร ส่วนใหญ่เป็นที่พักอาศัย สถานที่ราชการ สิ่งสาธารณูปโภคสิ่งบริการสาธารณะต่างๆ ศาสนสถานและสถานประกอบการค้า

3) การใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรม มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร ประมาณ 641,889 ไร่ (พ.ศ. 2544) คิดเป็นร้อยละ 22.79 ของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดซึ่งใช้เพื่อการทำนา พืชไร่ การเพาะปลูกไม้ผลและไม้ยืนต้น ปลูกพืชผักและปลูกไม้ดอก ไม้ประดับ พื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 9.27ไร่ โดยที่อำเภอทุ่งหัวช้าง มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรต่อครัวเรือนมากที่สุดคือประมาณ 18.66 ไร่ และกิ่งอำเภอเวียงหนองล่องมีน้อยที่สุดคือ ประมาณ 4.54 ไร่ อำเภอเมือง มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตร จำนวนมากที่สุด คือ 146,083ไร่ และกิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง มีพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรจำนวนน้อยที่สุด คือ 20,246 ไร่ การใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ส่วนใหญ่ของจังหวัดลำพูน ใช้เป็นพื้นที่ปลูกไม้ผล และ ไม้ยืนต้น ร้อยละ 43.78 ใช้เป็นที่ทำนา คิดเป็นร้อยละ 34.27 ใช้เป็นที่ปลูกไม้ดอก และ ไม้ประดับน้อยที่สุด 1,640 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.25 ของพื้นที่ถือครองเพื่อการเกษตรทั้งหมดของจังหวัด(สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน, 2545, ระบบออนไลน์)

4) การใช้ที่ดินเพื่อเป็นที่ตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ในจังหวัดลำพูนได้ใช้พื้นที่เป็นที่ตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือประมาณ 1,788 ไร่ส่วนอุตสาหกรรมของเอกชน 1,200 ไร่ สำหรับโรงงานที่ตั้งอยู่นอกเขตนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือในปี 2545 มีจำนวน 765 โรงงาน ตั้งอยู่ในอำเภอต่างๆทุกอำเภอ ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองลำพูน อำเภอป่าซาง อำเภอแม่ทาและเป็นโรงงานอุตสาหกรรมด้านการเกษตรถึง 310 โรงงาน รองลงมาจะเป็นอุตสาหกรรมแปรรูปไม้ อุตสาหกรรมก่อสร้าง เป็นต้น (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน, 2545, ระบบออนไลน์)

ทรัพยากรน้ำ ในจังหวัดลำพูนมีแม่น้ำที่สำคัญ 4 สายดังนี้

1) แม่น้ำปิงเป็นแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลอยู่ในหุบเขาระหว่างทิวเขาดนงชัยกลางกับทิวเขาผีปันน้ำตะวันตก มีต้นน้ำอยู่ที่ดอยถั่ว ในเทือกเขาแดนลาว เขตตำบลเมืองนะอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ จากต้นกำเนิดแม่น้ำปิงไหลลงมาทิศใต้ ผ่านเมืองเชียงใหม่ ลำพูนและไหลเข้าเขตจังหวัดตาก ไปบรรจบกับแม่น้ำวังที่อำเภอบ้านตาก จังหวัดตากแล้วไหลต่อลงไปทางใต้ผ่านอำเภอเมืองกำแพงเพชร บรรจบกับแม่น้ำน่านที่จังหวัดนครสวรรค์รวมเป็นแม่น้ำเจ้าพระยา โดยมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 715 กิโลเมตร ระยะทางที่แม่น้ำปิงไหลผ่านพื้นที่ในเขตจังหวัดเชียงใหม่มีความยาวประมาณ 335 กม.และเป็นเส้นกั้นเขตแดนระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และ จังหวัดลำพูน ลงไปทางทิศใต้

เป็นระยะทางยาวประมาณ 70 กม.ในจังหวัดลำพูน น้ำที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิง โดยเรียงจากเหนือ จดได้ คือ น้ำแม่ทา น้ำแม่กวง แม่น้ำลี ห้วยแม่ตาล ห้วยแม่หาด และน้ำแม่ก้อ นอกจากนี้ยังมีลำน้ำที่ไม่มีชื่ออีกเป็นจำนวนมากที่ไหลลงสู่แม่น้ำปิง แม่น้ำปิงมีพื้นที่รับน้ำ(CATCHMENT AREA) ประมาณ 6,355 ตารางกิโลเมตร

2) น้ำแม่กวง มีต้นน้ำอยู่ที่คอยศิบนน้ำ (หรือคอยนางแก้ว) คอยมด แล้วไหลไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ลงสู่ที่ราบเชิงใหม่-ลำพูนผ่านอำเภอคอยสะเก็ด อำเภอสันทรายและไหลต่อไปทางใต้ผ่านอำเภอเมืองลำพูน แล้วบรรจบกับแม่น้ำปิงที่บ้านสบทา อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน น้ำแม่กวงมีความยาวประมาณ 110 กิโลเมตร น้ำแม่กวงเป็นแม่น้ำที่สำคัญอีกสายหนึ่งใน บริเวณที่ราบเชิงใหม่ - ลำพูน มีลำน้ำสาขาที่สำคัญ คือ น้ำแม่ทาและห้วยแม่สะแงะ น้ำแม่กวงมีพื้นที่รับน้ำประมาณ 1,740 ตารางกิโลเมตร

3) น้ำแม่ทา น้ำแม่ทามีต้นน้ำอยู่ที่คอยขุนทา ในเทือกเขาผีปันน้ำตะวันตก กิ่งอำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ ไหลผ่านที่ราบซึ่งขนานไปด้วยภูเขา ไปสู่อำเภอแม่ทา ทางทิศใต้แล้วไหลวกขึ้นไปทางเหนือผ่านที่ราบเชิงใหม่-ลำพูน ผ่านอำเภอป่าซาง แล้วบรรจบกับแม่น้ำกวงที่บ้านสบทา เขตต่อระหว่างอำเภอเมืองลำพูนกับอำเภอป่าซาง นอกจากนี้แม่น้ำมายังได้หล่อเลี้ยงพื้นที่ทำการเกษตรของชุมชนหลายตำบล ในกิ่งอำเภอแม่ออน อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน น้ำแม่ทามีความยาวประมาณ 90 กม.

4) แม่น้ำลี แม่น้ำลีต้นน้ำอยู่ที่คอยสบบทิม อำเภอทุ่งหัวช้าง จังหวัดลำพูน ไหลลงไปทางใต้จนถึงบริเวณใกล้อำเภอลี่ จึงค่อยไหลวกกลับไปทางเหนือเป็นรูปตัวยูผ่านอำเภอลี่ อำเภอบ้านโฮ่ง แล้วไหลต่อไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ บรรจบกับแม่น้ำปิงที่บ้านวังสะแกง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน แม่น้ำลีมีความยาวประมาณ 180 กม.แม่น้ำลี มีพื้นที่รับน้ำ ประมาณ 315 ตารางกิโลเมตร

นอกจากลำน้ำสำคัญที่กล่าวถึงแล้ว ยังมีลำธาร ลำห้วย จำนวนมากตามอำเภอต่างๆใน จังหวัดลำพูน ได้แก่ น้ำसान ไหลผ่านอำเภอเมืองลำพูน น้ำเย็น ไหลผ่านอำเภอบ้านโฮ่ง น้ำแมธิ ไหลผ่านอำเภอบ้านธิ น้ำขนาด ไหลผ่านอำเภอแม่ทา น้ำแวน ไหลผ่านอำเภอลี่ น้ำเมยไหลผ่านอำเภอแม่ทา น้ำก้อไหลผ่านอำเภอลี่น้ำแม่สะปัวคไหลผ่านอำเภอแม่ทา น้ำอบ ไหลผ่านอำเภอบ้านโฮ่ง และ น้ำแม่ตุ้ค ไหลผ่านอำเภอแม่ทา และมีลำธารเล็กๆ อีกจำนวนมาก ซึ่งเป็นทางน้ำที่มีน้ำเฉพาะในฤดูฝน

แร่ธาตุ ในเขตท้องที่จังหวัดลำพูน มีชนิดแร่ที่สำรวจพบในปัจจุบัน จำนวน 17 ชนิด ได้แก่ แร่ถ่านหิน แร่ฟลูออไรต์ แร่แมงกานีส แร่พลวง แร่เฟลด์สปาร์ แร่ดินขาว แร่บอลเคลย์ แร่ตะกั่ว แร่สังกะสี แร่ดีบุก แร่แบไรต์ แร่แคลไซต์ แร่ฟอสเฟต แร่ทองคำ หินอ่อน หินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน

เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างและหินประดับชนิดหินปูน โดยแหล่งแร่แต่ละชนิดมีการสำรวจพบในพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัดลำพูน ดังนี้

- 1) แหล่งแร่ถ่านหิน (ลิกไนต์) สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลลี่, ตำบลดงคำ, ตำบลนาทราย) และในเขตอำเภอทุ่งหัวช้าง (ตำบลบ้านปาง)
- 2) แหล่งแร่ฟลูออไรต์ สำรวจพบในเขตอำเภอแม่ทา (ตำบลทาขุมเงิน, ตำบลทาภาศ) ในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง (ตำบลป่าพญู, ตำบลบ้านโฮ่ง) และในเขตอำเภอป่าซาง (ตำบลนครเจดีย์)
- 3) แหล่งแร่มังกานีส สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลแม่ลาน, ตำบลแม่ดิน, ตำบลป่าไผ่, ตำบลศรีวิชัย, ตำบลก่อ) ในเขตอำเภอป่าซาง (ตำบลนครเจดีย์) และในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง (ตำบลป่าพญู)
- 4) แหล่งแร่พลวง สำรวจพบในเขตอำเภอแม่ทา (ตำบลทาขุมเงิน, ตำบลทาสบเสา)
- 5) แหล่งแร่เฟลด์สปาร์ สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลศรีวิชัย)
- 6) แหล่งแร่ดินขาว สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลดงคำ) ในเขตอำเภอแม่ทา (ตำบลทาขุมเงิน) และในเขตอำเภอป่าซาง (ตำบลนครเจดีย์)
- 7) แหล่งแร่บอเคลย์สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลดงคำ) และในเขตอำเภอทุ่งหัวช้าง (ตำบลบ้านปาง)
- 8) แหล่งแร่ตะกั่วสำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลศรีวิชัย)
- 9) แหล่งแร่สังกะสีสำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลศรีวิชัย)
- 10) แหล่งแร่แบไรต์ สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลศรีวิชัย)
- 11) แหล่งหินอ่อน สำรวจพบในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลแม่ลาน, ตำบลลี่) และในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง (ตำบลป่าพญู, ตำบลบ้านโฮ่ง)
- 12) แหล่งหินอุตสาหกรรมชนิดหินปูน เพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง สำรวจพบในเขตอำเภอแม่ทา (ตำบลทาขุมเงิน) ในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง(ตำบลป่าพญู, ตำบลบ้านโฮ่ง) ในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลศรีวิชัย, ตำบลแม่ดิน, ตำบลแม่ลาน, ตำบลป่าไผ่, ตำบลลี่) และในเขตอำเภอป่าซาง (ตำบลนครเจดีย์)
- 13) แหล่งหินประดับชนิดหินปูน สำรวจพบในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง (ตำบลป่าพญู) และในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลแม่ดิน, ตำบลศรีวิชัย, ตำบลป่าไผ่, ตำบลแม่ลาน)
- 14) แหล่งแร่แคลไซต์ สำรวจพบในเขตอำเภอบ้านโฮ่ง (ตำบลป่าพญู) และในเขตอำเภอเถลิง (ตำบลแม่ลาน)

15) แหล่งแร่ฟอสเฟตสำรวจพบในเขตอำเภอแม่ทา (ตำบลทาบุญเงิน)และในเขตอำเภอ
ลี้ (ตำบลป่าไผ่)

16) แหล่งแร่ดีบุก สำรวจพบในเขตอำเภอลี้ (ตำบลแม่ตืน)

17) แหล่งแร่ทองคำสำรวจพบในเขตอำเภอลี้ (ตำบลงคำ)

(สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดลำพูน, 2546, ระบบออนไลน์)

การอุตสาหกรรม จังหวัดลำพูนนอกจากจะเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตของอุตสาหกรรมทั่วไปและอุตสาหกรรมส่งออก มีโรงงานที่ประกอบกิจการแล้ว 62 แห่งและเป็นที่ตั้งของเขตอุตสาหกรรมของบริษัทศรีสุพัฒน์พิบูลย์ จังหวัดลำพูนมีโรงงานนอกเขต อุตสาหกรรมดังกล่าวอีกจำนวน 709 โรงงาน อุตสาหกรรมที่น่าสนใจได้แก่ อุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมของจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมการเกษตร อุตสาหกรรมเกษตรที่สำคัญ ได้แก่กิจการโรงสีข้าว ซึ่งมีจำนวนโรงงานถึง 279 โรงงาน เงินลงทุน เฉลี่ยโรงงานละประมาณ 150,000 บาทรองลงมาคือกิจการโรงบ่มยา มีจำนวน 18 โรงงาน เงินลงทุน เฉลี่ยโรงงานละประมาณ 2,700,000 บาทนอกจากนี้ยังมีโรงงานผลิตผักผลไม้กระป๋อง ผักผลไม้ อบแห้งและผักผลไม้ดอง อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์ไม้ ปัจจุบันปริมาณป่าไม้ได้ลดน้อยลง ประกอบกับนโยบายการปิดป่าทำให้กิจการไม้ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร อุตสาหกรรมไม้และ ผลิตภัณฑ์ของจังหวัดลำพูนส่วนใหญ่ได้แก่ โรงงานแกะสลักไม้จามจุรีรองลงมาได้แก่ โรงงานทำ เครื่องเรือน และโรงงานผลิตภัณฑ์และอุปกรณ์เครื่องใช้จากไม้เช่น ทำตะเกียบ ทำลังไม้ เป็นต้น อุตสาหกรรมอาหารและยา ส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบกิจการโรงงานทำการแปรรูปอาหารที่ทำจาก แป้งขนมปัง รองลงมาได้แก่ การทำน้ำแข็ง อุตสาหกรรมก่อสร้างเป็นอุตสาหกรรมที่สนับสนุนการ ก่อสร้างโดยเฉพาะส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์คอนกรีตและการผลิตอิฐดินเผารองลงมาได้แก่ กิจการดูดทราย ทำประตุน้ำต่างเหล็ก นอกจากนี้ยังมีโรงย่อยหินอุตสาหกรรมบริการ ส่วนใหญ่จะเป็นบริการ ทางด้านซ่อม เคาะฟันตีรถยนต์ รองลงมาได้แก่ การซ่อมเครื่องยนต์

สภาพทางเศรษฐกิจ เศรษฐกิจส่วนใหญ่ของจังหวัดลำพูนขึ้นอยู่กับผลผลิตทางเกษตรกรรม เช่น การทำนาข้าว ทำสวนลำไย ทำไร่กระเทียม ไร่หอม ไร่ยาสูบและพืชไร่อื่นๆ นอกจากนี้มีอาชีพ สำคัญเป็นหลักคือ การทำหมวก การจักสาน การแกะสลักไม้ การทอผ้าพื้นเมือง ผ้าบาติก ซึ่งส่วนมาก เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน แต่เป็นอาชีพที่ถาวรมั่นคง มีรายได้พอประมาณ พอจะกล่าวได้ว่าเป็น อาชีพหลักของครอบครัว การทำสวนลำไย จังหวัดลำพูนมีพื้นที่เพาะปลูกลำไย 111,398 ไร่ เพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ 39.64 เนื่องจากเกษตรกร ได้มีการปลูกลำไยตามพื้นที่นา ทำให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น จาก

เดิมคิดเป็นร้อยละ 11.50 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 297 กิโลกรัม ข้าวมีพื้นที่เพาะปลูก 180,370 ไร่ ลดลงจากเดิมร้อยละ 6.37 เนื่องจากเกษตรกรมีความสนใจปลูกพืชอื่นๆ ที่ให้ผลตอบแทนดีกว่า แต่อย่างไรก็ดี จังหวัดก็ให้ความสนใจต่อการเพาะปลูกข้าว โดยได้เข้าไปส่งเสริมในเรื่องของพันธุ์ข้าว ที่ให้ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้น เพื่อผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่เกษตรกร ดังจะเห็นได้จากผลผลิตลดลงเพียง 2,691 ตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 2.70 การทำไร่กระเทียม กระเทียมและหอมแดง เป็นพืชเศรษฐกิจของ จังหวัดลำพูนที่สำคัญรองจากข้าว การทำไรื่อดังกล่าวนับว่าได้ผลดีมาก เพราะลักษณะดินฟ้าอากาศ อำนวย จำนวนเนื้อที่ที่เพาะปลูกประมาณ 38,302 ไร่ เพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 22.68 และทำให้มีผลผลิต เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 39.58 ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เพิ่มขึ้นเป็น 2,942 กิโลกรัม การประมง การประมงใน ท้องที่จังหวัดลำพูน มีเฉพาะการประมงน้ำจืด ตามแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่ทางราชการสร้าง ขึ้น เช่น แอบลำน้ำปิง น้ำกว๊าน แม่ทา น้ำลี้ และตามลำห้วย หนอง คลอง บึง อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น สำหรับพันธุ์ปลาและสัตว์น้ำที่นำมาปล่อยในแหล่งน้ำข้างต้นได้แก่ พันธุ์ปลานิล ปลาไน ปลาช่อน ปลาดุก ปลาดุกเพียน ปลาอื่นๆ รวมทั้งกุ้งก้ามกราม กุ้งฝอย และสัตว์น้ำอื่นๆ เป็นต้น นอกจากนี้ สำนักงานประมงจังหวัดลำพูนได้ให้คำแนะนำและส่งเสริมราษฎร ที่อยู่ใกล้แหล่งน้ำต่างๆ หันมา ประกอบอาชีพการเพาะเลี้ยงปลาเพิ่มมากขึ้น เช่น การเลี้ยงปลาในนาข้าว ในบ่อ ท้องร่องสวน และใน คอก บริเวณแหล่งน้ำที่มีอยู่ การปลุกสัตว์ การเลี้ยงสัตว์ในจังหวัดลำพูน ส่วนใหญ่เป็นการเลี้ยงของราย ย่อยหรือเป็นการเลี้ยงในครัวเรือน แต่มีการเลี้ยงเป็นฟาร์มบ้าง เช่น สุกร ไก่ไข่ ไก่เนื้อ แต่ไม่แพร่หลาย มากนัก แหล่งเลี้ยงที่สำคัญได้แก่ ไก่ มีปริมาณการเลี้ยงไม่มากนัก อำเภอที่มีมากที่สุดคือลี้ จำนวน 5,486 ตัว คิดเป็นร้อยละ 65.30 ของจำนวนกระบือทั้งหมด สุกร มีปริมาณการเลี้ยงมากที่สุดในอำเภอ ลี้จำนวน 53,092 ตัว คิดเป็นร้อยละ 38.3 รองมาคือ อำเภอป่าซาง จำนวน 42,657 ตัว คิดเป็นร้อยละ 30.77 อำเภอที่มีปริมาณการเลี้ยงสุกรน้อยที่สุดคือ อำเภอบ้านธิ จำนวน 1,000 ตัว คิดเป็นร้อยละ 0.71 ของปริมาณสุกรทั้งหมด ไก่ มีปริมาณเลี้ยงมากใน 3 อำเภอ ตามลำดับคือ อำเภอป่าซางจำนวน 471,445 ตัว คิดเป็นร้อยละ 42.46 อำเภอเมือง จำนวน 288,749 ตัว คิดเป็นร้อยละ 26.01 และอำเภอลี้ จำนวน 129,560 ตัว คิดเป็นร้อยละ 11.67 ของปริมาณไก่ทั้งหมด เป็ด มีการเลี้ยงในปริมาณที่น้อยกว่า ไก่ อำเภอที่มีการเลี้ยงมากที่สุดคือ อำเภอเมือง 15,062 ตัว คิดเป็นร้อยละ 49.18 รองลงมาคืออำเภอป่า ซาง จำนวน 12,807 ตัว คิดเป็นร้อยละ 49.18 รองลงมาคืออำเภอป่าซาง

จังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดที่มีการปลูกลำไยมากที่สุดและมีปริมาณผลผลิตลำไยมากที่สุดใน ประเทศซึ่งสถานการณ์และแนวโน้มการส่งออกลำไยไทยไปต่างประเทศจากตารางที่ 1.2 จะเห็นว่า มูลค่ารวมของการส่งออกลำไยและผลิตภัณฑ์ไปยังต่างประเทศในช่วงระหว่างปี 2543-2549 มีอัตรา ลดลงเฉลี่ยร้อยละ 3.2 ต่อปี ซึ่งหากเปรียบเทียบอัตราการเติบโตของมูลค่าการส่งออกระหว่างปี 2549

กับปี 2543 พบว่า ในปี 2549 มีมูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 4,144 ล้านบาท ซึ่งลดลงร้อยละ 18.0 จากปี 2543 ที่มีมูลค่าการส่งออกรวมทั้งสิ้น 5,052 ล้านบาทสำหรับสัดส่วนการส่งออกพบว่าส่วนใหญ่เป็นการส่งออกลำไยสดในปี 2549 มีการส่งออกลำไยสดคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 51.1 ส่งออกลำไยอบแห้งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 38.7 ส่งออกลำไยกระป๋องคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 9.7 และส่งออกลำไยแช่แข็งคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.5 ของมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์จากลำไยทั้งหมด

ตารางที่ 1.2 แสดงปริมาณและมูลค่าการส่งออกลำไย ปี 2543-2549

ปริมาณ:ตัน
มูลค่า : ล้านบาท

ปี	ลำไยสด		ลำไยอบแห้ง		ลำไยบรรจุถาดแช่แข็ง		ลำไยแช่แข็ง		มูลค่ารวม
	ปริมาณ (ตันสด)	มูลค่า	ปริมาณ (ตันอบแห้ง)	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	มูลค่า
2543	98,950	2,041	65,904	2,415	11,715	476	3977	119	5,052
2544	101,305	4,911	26,837	1,310	8,971	367	1594	64	3,652
2545	113,167	1,940	29,917	1,326	11,506	413	1235	47	3,726
2546	81,924	1,698	69,157	2,612	13,542	496	807	21	4,726
2547	115,479	2,466	71,562	1,541	11,321	403	708	27	4,138
2548	133,646	2,165	94,773	2,351	12,669	443	767	33	4,992
2549	119,430	2,116	78,390	1,607	11,206	400	364	21	4,144
CAGR	3.2%	0.6%	5.8%	-6.6%	18.8%	-2.9%	-33.2%	-24.9%	-3.2%

ที่มา : กรมศุลกากร, 2551, ระบบออนไลน์

หมายเหตุ : CAGR (Compound Annual Growth Rate) หมายถึง อัตราการเติบโตเฉลี่ยต่อปี

บ้านเหมืองกวัก บ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของตัวจังหวัดลำพูน มีระยะทางห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 13 กิโลเมตร (จากข้อมูลแผนชุมชนซึ่งจัดทำโดยกรรมการหมู่บ้านเหมืองกวักมีผู้ใหญ่บ้านเป็นประธานกรรมการ) หมู่บ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 มีจำนวนครัวเรือน 320 ครัวเรือน ประชากร 1,120 คน เป็นเพศชาย 550 คน หญิง 570 คน อาชีพหลักของหมู่บ้านคือ การทำนา จำนวน 68 ครัวเรือน รองลงมาเป็นการทำสวน

ลำไย จำนวน 40 ครัวเรือนและทำการอบลำไยสีทอง จำนวน 21 ครัวเรือน อาชีพเสริมคือการรับจ้างทั่วไป มีรายได้จากภาคเกษตรเฉลี่ย 54,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี และมีรายได้จากนอกภาคเกษตรเฉลี่ย 36,000 บาทต่อครัวเรือนต่อปี มีรายได้เฉลี่ยของประชากร(ตามเกณฑ์ จปฐ. ปี 2550) 28,000 บาทต่อคนต่อปี

ข้อมูลสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน บ้านเหมืองกวักมีพื้นที่อยู่อาศัย 164 ไร่พื้นที่ทำนา 145 ไร่พื้นที่ทำสวน 99 ไร่ ทำนาได้ปีละ 1 ครั้ง มีพื้นที่ป่าชุมชน จำนวน 1 แห่ง มีพื้นที่ 805 ไร่ แหล่งน้ำสาธารณะ 1 แห่ง ประปา 2 แห่ง มีผู้ใช้น้ำประปา 159 ครัวเรือน มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา จำนวน 1 แห่ง วัด 1 แห่ง จำนวนผู้ใช้ไฟฟ้า 320 ครัวเรือน โทรศัพท์สาธารณะ 2 แห่ง โทรศัพท์บ้าน 150 เครื่อง โทรศัพท์มือถือ 194 เครื่อง หอกระจายข่าว 1 แห่ง ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน 1 แห่ง และมีศาลาประชาคม 1 แห่ง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเหมืองกวัก หมู่ 5 ตำบลมะเขือแจ้ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ได้รวมกลุ่มกันทำการผลิตลำไยอบแห้งสีทองเพื่อส่งจำหน่ายให้แก่ผู้ค้าส่งทั่วไปซึ่งการผลิตและจำหน่ายลำไยอบแห้งสีทองดังกล่าวถูกกดราคาราจากพ่อค้าที่รับซื้อ ในการแก้ปัญหาดังกล่าวจะต้องมีการรวมกลุ่มกันผลิตและรวมกลุ่มกันจำหน่ายให้มากขึ้นและจะต้องสร้างตราสินค้าให้ผู้บริโภคมีความเชื่อถือในตราสินค้าลำไยอบแห้งสีทองของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านเหมืองกวักให้ได้ นอกจากนี้ทางกลุ่มยังใช้พื้นที่จากไม้ลำไยเพื่ออบลำไยจำนวนมากถ้ามีการเพิ่มกำลังการผลิตลำไยอบแห้งมากขึ้นจะส่งผลทำให้ขาดแคลนพื้นที่สำหรับอบลำไยและราคาจะสูงขึ้น อย่างไรก็ตามการดำเนินการผลิต การตลาด การบริหารและการบัญชีซึ่งต้องพึ่งพิงความรู้จากภายนอกและการลงมือลงถูก ซึ่งยังขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ ส่งผลทำให้ธุรกิจของชุมชนต้องฝากความหวังไว้กับกลุ่มทุนและบรรษัทภาคการท่องเที่ยวซึ่งผลิตภัณฑ์ดังกล่าวจะจำหน่ายเป็นของฝากของที่ระลึกสำหรับนักท่องเที่ยวและส่งออกไปยังประเทศจีนโดยพ่อค้าคนกลาง แต่อย่างไรก็ตามการผลิตลำไยอบแห้งสีทองในพื้นที่จังหวัดลำพูนน่าจะมีโอกาสขยายตัวได้เพิ่มขึ้นอีก ทั้งนี้เนื่องจากการผลิตในพื้นที่ดังกล่าวมีความได้เปรียบในเรื่องของต้นทุนการผลิตด้านการขนส่งลำไยในฤดูกาลตลอดจนใกล้แหล่งวัตถุดิบคือแหล่งผลิตลำไยที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ถ้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถรวมกลุ่มกันควบคุมปริมาณการผลิตและสามารถกำหนดราคาขายได้ ใดก็ดีแนวคิดในการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงและวิสาหกิจชุมชนกำลังได้รับความสนใจและได้รับการส่งเสริมจากรัฐบาลปัจจุบัน ดังนั้นการนำความรู้จากวิทยาการสมัยใหม่ทั้งทางด้านเศรษฐศาสตร์การผลิต การเงิน การตลาด การบริหารจัดการและการบัญชีมาประยุกต์ใช้กับภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนโดยมีเป้าหมายให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจอย่างยั่งยืน สามารถพึ่งพาตนเองและใช้ทรัพยากรภายในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง